

Subsidie aanvraag

*Ondersteuning (vernieuwde) inzet ervaringsdeskundigen
bij gemeentelijk beleid- en uitvoering in het sociale domein*

Inleiding

Staatssecretaris Klijnsma heeft meerdere malen in brieven aan de Tweede Kamer laten weten dat zij groot belang hecht aan het betrekken van ervaringsdeskundigen bij het gemeentelijke armoede- en schuldenbeleid. Zij heeft dit zelf in de praktijk gebracht door bij de voorbereiding van het EU voorzitterschap ervaringsdeskundigen te vragen mee te denken over de invulling van dit voorzitterschap.

Maar hoe betrek je op gemeentelijk niveau de ervaringsdeskundigen? En hoe doen sommigen gemeenten dat al? Het onderzoek 'Gemeentelijk Armoede- en schuldenbeleid (2014)¹, heeft aangegeven waar belemmeringen en behoeften liggen bij gemeenten. Een belangrijke conclusie luidt dat tot op heden er slechts beperkt gebruik gemaakt wordt van de aanwezige kennis en mogelijkheden die bij ervaringsdeskundigen te vinden zijn (pag. 27, tabel 3.3 en pag. 29, tabel 3.5). Dit terwijl ervaringsdeskundigen gemeenten juist kunnen helpen bij de knelpunten en aandachtsgebieden die de gemeenten aandragen zoals bij:

1. Het bereiken van de doelgroep, inclusief lastig te vinden groepen zoals werkende armen;
2. Preventie van armoede en schulden'
3. Armoedebestrijding onder kinderen

Over punt 1, het bereiken van de doelgroep, blijkt in de samenvattende conclusies dat ondanks alle positieve inzet die benoemd wordt in het onderzoek, dit niet voldoende resultaat heeft. *“Meer dan de helft van de gemeenten die specifiek beleid voor deze doelgroepen voeren, heeft deze groepen (nog) onvoldoende in het vizier.”* (pag.51)

Juist hier en op het gebied van toeleiding naar voorzieningen kunnen ervaringsdeskundigen een belangrijke rol spelen: in het aandragen van mogelijkheden om kwetsbare doelgroepen beter in zicht te krijgen; in het vinden van nieuwe vormen en aanpakken om burgers uit deze groepen beter en vaker te kunnen raadplegen of effectiever in te schakelen bij het maken van lokaal beleid. Zodat het beleid beter afgestemd kan worden op wat er werkelijk speelt en nodig is. Dat is van belang voor zowel de aanpak van 'bekende' maar hardnekkige problemen, als voor het signaleren van nieuwe behoeften.

EAPN Nederland en het belang van participatie

EAPN Nederland² is al jaren gespecialiseerd om vanuit het clientperspectief te werken. Daarbij kijken we naar het hele leven en alle domeinen waar iemand mee te maken heeft en leggen daar verbanden tussen. Verbanden naar divers beleid en uitvoering van dit beleid. Met als een van haar doelen (lokaal)participatiebeleid te verbeteren. Waar mogelijk in balans met de doelstellingen van gemeenten. Deze kennis en kunde delen we o.a. in het overleg van de dossiergroep armoede en schulden van de G32, in contacten met de Beroepsvereniging voor Klantmanagers (BvK) en Divosa.

Wij hebben ervaren dat het betrekken van ervaringsdeskundigen veelal leidt tot een positieve insteek en meerwaarde voor het gemeentelijk beleid. Denk hierbij aan een grotere betrokkenheid vanuit burgers, vooral ook vanuit groepen die normaal gesproken hun stem niet laten horen of

---

¹ Bureau Bartels (2014). Gemeentelijk armoede- en schuldenbeleid, eindrapport, 10 september, Amersfoort.

² Meer informatie over EAPN Nederland vind u in de bijlage

waarvan de stem niet altijd doorklinkt in (de stappen op weg naar) lokaal beleid op armoede, schulden en participatierrein.

Hun inbreng leidt ook tot nieuwe vormen van interactie tussen burgers en beleidsmakers en tot de inbreng van nieuwe (ervarings)kennis. Deze manier van werken komt het draagvlak (meer organisaties en groepen voelen zich gehoord en uitgenodigd zich aan te sluiten) en de potentiële impact van het beleid ten goede.

Over het belang van de inzet van ervaringsdeskundigheid in bredere zin is veel gepubliceerd. Over de betrokkenheid van ervaringsdeskundigen bij *armoedebeleid* is minder geschreven. Toch wordt de meerwaarde ervan in verschillende publicaties onderschreven.³

Vernieuwing en versterking ervaringsdeskundigheid

EAPN NL wil vanuit deze wetenschap de komende tijd verder aan de slag met de vernieuwing en versterking van de rol van ervaringsdeskundigen in gemeenten. Dat doen wij met de volgende vragen als vertrekpunt:

- Wat werkt rond de inzet van ervaringsdeskundigen, waar liggen belemmeringen en barrières wat kan beter?
- Hoe kunnen gemeenten die hun participatie aanpakken willen verbeteren daar doelgericht aan werken?
- Met welke stappenplannen en voorbeelden rond de inzet van ervaringsdeskundigen kunnen we gemeenten motiveren die nu nog niet of nauwelijks van ervaringsdeskundigheid gebruik maken?

Graag willen we het succesvol betrekken van ervaringsdeskundigen in samenwerking met gemeenten en de ervaringsdeskundigen zelf onderzoeken en uitproberen, daarbij ondersteund door een klankbordgroep met stakeholders en enkele deskundigen/experts. Via een aantal fases waarin ervarings-, beleids-, uitvoerings- en expertkennis bijeen wordt gebracht willen we een *goed doordachte en onderbouwde handreiking* ontwikkelen, die in de praktijk getoetst wordt. De handreiking zal dan een praktisch bruikbaar hulpmiddel en kader voor gemeenten zijn waarmee zij hun participatie-aanpakken verder kunnen vormgeven.

De handreiking is opgebouwd uit de volgende elementen:

- Uitgangspunten en randvoorwaarden voor doordachte inzet ervaringsdeskundigheid
- Voorbeelden: ervaren belemmeringen en barrières
- Voorbeelden: voorbeelden uit de praktijk van succesvolle (vernieuwende) samenwerking gemeenten -ervaringsdeskundigen
- Stappenplan voor gemeenten

---

³ Zie bijvoorbeeld: *Ervaringsdeskundigen in armoede en sociale uitsluiting*. Pioniers van innovatie in de Belgische Federale Openbare Diensten (2010). Garant: Antwerpen/Apeldoorn; Martin Stam. *Pleidooi voor een outreachende benadering van generatiearmoede*, Hogeschool van Amsterdam; Paul Spapens (2013). BUS-boekje Brabant. *Een reis langs krachtige burgerinitiatieven*. Brabantse Uitkeringsgerechtigden Samen. Bilthoven: Celadon; Jodi Mak e.a. (2014). *Armoede in Leeuwarden. Beleving van armoede door volwassenen, kinderen en jongeren*. Utrecht: verwey-Jonker Instituut.

Waarom een handreiking?

Geen enkele gemeente is hetzelfde. Daarom richten we ons in dit project op het identificeren van de processtappen waarmee elke gemeente vanuit haar eigen realiteit een participatie aanpak kan ontwikkelen. Dit betekent dat er gekeken wordt naar uitgangspunten en randvoorwaarden naar geïdentificeerde succes- en faalfactoren en naar logische processtappen.

Een kader van uitgangspunten en randvoorwaarden en een met sterke voorbeelden geïllustreerd stappenplan zorgt ervoor dat er koersvast, zorgvuldig, en doelgericht gewerkt wordt. We willen ervoor zorgen dat gemeenten de juiste ontwikkelstappen kunnen nemen, maar (juist) geen vaststaand of dichtgetimmerd participatie model opleggen. Onze handreiking zal ondersteuning bieden bij het ontwikkelen van een eigen kwalitatief sterke participatie aanpak. Een aanpak die aansluit op de lokale eigenheid en recht doet aan verschillen in grootte, demografische ontwikkeling en omvang en aard van de sociale problemen.

De beoogde handreiking kan zo gaan fungeren als een gedegen fundament waarop een passende participatie aanpak kan worden gebouwd. Daarbij horen vragen als:

1. Wat is een ervaringsdeskundige?
2. Wat is de meerwaarde van het inzetten van ervaringsdeskundigen voor gemeenten? Zowel voor de beleidsvorming als de uitvoeringspraktijk?
3. Wat is de meerwaarde voor de ervaringsdeskundige(n) zelf?
4. Wat is de meerwaarde van de inzet van ervaringsdeskundigen voor de verschillende doelgroepen van het gemeentelijk armoedebeleid?
5. Wat werkt rond de inzet van ervaringsdeskundigen, waar liggen belemmeringen en barrières wat kan beter?
6. Hoe kunnen gemeenten die hun participatie aanpakken willen verbeteren daar doelgericht aan werken?

Wie gaat hiermee aan de slag?

We starten met een klankbordgroep die van de start af aan gevraagd zal worden om mee te denken. Voor de samenstelling denken we aan in ieder geval vertegenwoordigers van gemeenten met diverse achtergronden (BVK, G32, Divosa, VNG) en andere stakeholders zoals LCR en ministerie SZW.

Hiernaast worden twee experts ingehuurd om de projectgroep met hun inhoudelijke expertise te ondersteunen. We hebben gekozen voor een deskundige op het gebied van participatie aanpakken modellen (Maarten Davelaar⁴) en een deskundige op sociologisch gebied (Bureau Multi-Pass⁵)

---

⁴ Maarten Davelaar is een ervaren onderzoeker in het sociale domein, gespecialiseerd in vragen rond sociale uitsluiting en participatie en de rol van overheid, maatschappelijke organisaties en burgers / cliënten daarbij. Hij heeft onderzoek gedaan naar verschillende participatie modellen, en is ervaren in het begeleiden van participatief onderzoek, waarin gebruikers van dienstverlening een belangrijke rol vervullen. Zelfstandig onderzoeker sinds 2014, van 2001 – 2014 als onderzoeker verbonden aan het Verwey-Jonker Instituut. Mede-initiatiefnemer en ontwikkelaar van de PAJa!-methode: Participatie Audits in opvang, welzijn en zorg, gericht op empowerment van (kwetsbare) burgers en verbetering van de dienstverlening van organisaties en overheden.

⁵ Ester de Lange, oprichtster van Bureau Multi-Pass, heeft sociologie en filosofie gestudeerd in Groningen. In haar loopbaan heeft zij als fondsenwerver gewerkt bij o.a. SIW Internationale Vrijwilligersprojecten, de Universiteit van Amsterdam, de MBO Raad, Peace Brigades International en Mensen met een Missie.

Wat gaan we doen?

Inventarisatie fase:

- a. Een aantal voorgeselecteerde gemeenten verder bevragen naar aanleiding van wat in het Bartels onderzoek al in kaart is gebracht over visie op en ervaringen met het betrekken van ervaringsdeskundigen, bijvoorbeeld door middel van korte (telefonische) interviews en/of twee groepsgesprekken en verder verfijnen waar bij hen de behoefte ligt. Daar zitten in ieder geval gemeenten bij die al goede praktijkervaringen hebben met de participatie. In deze periode worden ook de drie gemeenten gezocht die verder in het project centraal worden gezet als een soort 'experimenteer-gemeenten' waarmee het concept stappenplan uit de handreiking wordt doorlopen.

Resultaat van deze inventarisatie voor te leggen aan:

- b. Bijeenkomst(en) klankbordgroep met stakeholders.
Doel van de klankbordgroep is om in gezamenlijkheid – zoals ook bij het EAPN project *Samen op weg naar verandering* - zo helder mogelijk te komen tot de basisuitgangspunten voor de handreiking met stappenplan waarmee op maat participatie aanpakken kunnen worden ontwikkeld. Tevens wordt reeds in deze fase commitment en creatieve input gevraagd voor de verspreiding van de resultaten.
- c. De ervaringsdeskundigen.
Door middel van een seminar met maximaal 20 mensen uit de EAPN NL achterban waarin ideeën, voorstellen, alternatieven via deze denktank kunnen ontstaan. Vanuit de visie van de ervaringsdeskundigen zelf. Zo krijgen we tevens meer zicht op de basisvragen en mogelijke verwachtingen die bij de doelgroepen liggen.

Ontwikkelfase

1. Met de klankbordgroep gaan we, met hulp van de externe deskundigen, weer met deze uitkomsten aan de slag in denktankbijeenkomsten, om te komen tot een voorstel aanpak.
2. De uitkomsten vanuit de klankbordgroep worden vervolgens door de projectgroep (incl. extern deskundigen) omgezet van losse uitgangspunten en basisvragen, tot een heldere handreiking waarmee gemeenten hun eigen 'passende' participatie aanpak(ken) kunnen ontwikkelen. NB: de drie experimenteer-gemeenten zullen al vanaf het begin tijdens alle bijeenkomsten aanwezig zijn om zo goed aan te kunnen sluiten op alle ontwikkelingen tijdens het project.

Test en fine-tune fase

3. Bij maximaal⁶ 3 gemeenten aan de hand van het concept stappenplan ondersteund door de EAPN (ervarings)deskundigen –samen participatie vorm te gaan geven. Dit is tevens bedoeld om de handreiking met stappenplan verder te verfijnen aan de hand van de praktijk en om gemeentelijke voorbeelden te ontwikkelen. Hierdoor het uitrollen van de handreiking via

---

⁶ We starten met 3 experimenteer-gemeenten maar kunnen van te voren niet garanderen dat in alle gemeenten het gehele proces tijdig is afgerond.

'best practices exchange' te stimuleren. Want de pioniersgemeenten zullen gevraagd worden als ambassadeurs, als inspirator andere gemeenten van hun ervaringen te laten profiteren.

De verspreidingsfase

Om de handreiking met stappenplan aan alle gemeenten aan te kunnen bieden denken we daarbij aan manieren zoals:

- Een mix van social media verspreiding.
Via websites, LinkedIn groepen, twitter, FaceBook en YouTube van EAPN en verspreiding via lokale en landelijke platforms en landelijke stakeholders (divosa, VNG, G32. Het verspreiden van belangrijke uitkomsten zou bijvoorbeeld met een korte video kunnen worden ondersteund, gebruik makend van ervaringen van de pioniersgemeenten, waarin de uitkomsten en de voordelen voor de gemeenten kort en krachtig benoemd worden.
- Een workshop organiseren tijdens een van de mogelijke conferenties tijdens het EU voorzitterschap van Nederland. Daar kan de aanpak van Nederland hoe ervaringsdeskundigen meer bij beleidsontwikkelingen te betrekken door de staatssecretaris worden voorgesteld en kan zij laten zien hoe een aantal gemeenten bezig is met de implementatie van participatie modellen op maat.
- Voorstellen van de handreiking bij een van de BVK's thema congressen – hierbij bijvoorbeeld de koppeling leggen tussen een kwalitatief beroepsprofiel en de wijze waarop de inzet van ervaringsdeskundigheid daar een bijdrage aan kan leveren.
- Nader uitwerken met Divosa en de VNG hoe zij een rol kunnen spelen bij de disseminatie van de uitkomsten.

We reserveren hiervoor van te voren een budget maar maken nog geen keuze in wat van bovenstaande in welke mate zal worden uitgewerkt. Dit omdat we nadrukkelijk de gemeenten een stem geven in de vormgeving/ keuze van hoe de resultaten te verspreiden. De inventarisatiefase (b) richt zich op besluitvorming hieromtrent.

In deze laatste fase zit niet alleen het verspreiden van de uitkomsten verwerkt, maar ook het stimuleren van daadwerkelijke implementatie van participatie van ervaringsdeskundigen. Op deze manier wordt zichtbaar gemaakt dat inzetten van ervaringsdeskundigen een effectieve methode is om gemeentelijk beleid en -uitvoering vanuit de geïdentificeerde ondersteuningsbehoeften (Bureau Bartels 2014) nog beter toe te spitsen op de vraag en behoeften van de inwoners die in armoede en sociale uitsluiting zijn of die dreigen hierin terecht te komen en zo systeem- en leefwereld beter op elkaar aan te laten sluiten.

Wat is de planning?

- Inventarisatiefase: medio augustus/september 2015 – oktober/november 2015
- Ontwikkelfase: oktober/november 2015 – januari 2016
- Test- en finetune fase: medio januari 2016 – juni 2016⁷
- Verspreidingsfase: juni – medio augustus 2016

---

⁷ Tijdens deze fase zijn er vele EU en Nederlandse bijeenkomsten, congressen en conferenties waar het belang van participatie van ervaringsdeskundigen door de staatssecretaris kan worden ingebracht. De wijze waarop dit project dit wil ondersteunen kan als voorbeeld worden genoemd.

Begroting

1. Klankbordgroep samenstellen, bijeenkomsten gesprekken etc
4 x 3 uur projectleiding
4 x 3 uur projectuitvoering
Verslaglegging, etc.

2. Uitvoering concept stappenplan bij gemeenten
Inventarisatie (met doelgroepen en samenwerkingspartners)
Taakvaststelling/ Inventarisatie aanwezig beleid
Actie, bouwen aan model
Resultaten bij gemeente
Implementeren, begeleiden
Trainen ervaringsdeskundigen, nazorg
Uitvoeringskosten diverse workshops en
gemeentelijke bijeenkomsten, waarbij bijdrage
van deelnemende gemeente gevraagd wordt
3 x 109 uur

3. Extern
Ondersteuning opbouw handreiking met stappenplan 50 uur
(Maarten Davelaar)
Ondersteuning analyse, procesmatig verloop 40 uur
(Bureau Multi-Pass)
Administratie, verslaglegging 50 uur

4. Resultatenverwerking
Handreiking met stappenplan
Social Media Mix
Workshop tijdens het EU voorzitterschap
Mogelijk andere disseminatie 60 uur

5. Reiskosten ervaringsdeskundigen

Deze begrotingsopbouw is als volgt neergeslagen in financiële zin

1.	78 uur projectleiding x 90€	€ 7020
2.	3 x 109 = 327 uitvoeringsuren x 70€	€ 22890
3.	90 uur extern advies en ondersteuning x 110€	€ 9900
3.	50 uur administratie, verslaglegging x 41€	€ 2050
4.	60 uur resultaatverwerking x 70€	€ 4200
5.	Reiskosten ervaringsdeskundigen klankbordgroep, en locatiehuur en eenvoudig catering bijeenkomst (seminar)	€ 3750
Totaal		€ 49810

Wat is EAPN?

Het European Anti Poverty Network (EAPN) is het grootste Europese netwerk, opgericht in 1990. EAPN omvat 31 nationale netwerken en 18 Europese organisaties, die actief zijn in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting. EAPN Nederland is één van de 31 nationale netwerken.

Onze visie

We werken voor een sociaal Europa zonder armoede en sociale uitsluiting met toegang tot economische, sociale en culturele rechten voor iedereen. Om dit te realiseren zoeken wij

- ◆ **een eerlijke verdeling van de welvaart**
- ◆ **toegankelijke hoogwaardige werkgelegenheid waar mogelijk**
- ◆ **en een hoog niveau van sociale bescherming waar nodig**
- ◆ **de bestrijding van discriminatie**
- ◆ **en de betekenisvolle participatie -door de organisaties- van mensen die in armoede en sociale uitsluiting leven**

Onze waarden

Wij geloven dat armoede en sociale uitsluiting

- ◆ **een ontkenning van fundamentele mensenrechten zijn en dus een gebrek aan respect voor en de bescherming van de menselijke waardigheid**
- ◆ **ontstaan door complexe en multidimensionale economische – en politieke processen**

Wij geloven

- ◆ **in de mogelijkheid van een betere verdeling van rijkdom, kansen en middelen**
- ◆ **in gendergelijkheid**
- ◆ **in respect voor culturele en religieuze diversiteit en non-discriminatie op grond van geslacht, ras of etnische afstamming, godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd, seksuele geaardheid of sociale afkomst**
- ◆ **in samenwerking met andere actoren een gemeenschappelijke visie te delen. We zoeken dan ook de dialoog met overheden, overheidsinstanties, instellingen van de Europese Unie en met vakbonden, werkgevers en met andere NGO's**
- ◆ **in de onafhankelijkheid van de niet-gouvernementele organisaties (NGO's)**
- ◆ **dat mensen het recht hebben om te beïnvloeden en deel te nemen aan de beslissingen die hen aangaan en er naar hun meningen en ervaringen geluisterd en gehandeld wordt**
- ◆ **en dat dit beïnvloeden het beste kan worden gedaan door de ervaringsdeskundigen zelf.**

EAPN Nederland gaat voor een betere en delende samenleving. Een samenleving waar het woord 'SAMEN' (weer) centraal staat. Waar het bewustzijn over consequenties van keuzes en gedrag zo is, dat alles waar anderen de 'dupe' van worden, niet wordt gedaan. Omdat je dat je medemens niet wil aandoen. In zo'n samenleving willen wij leven...jij ook?

Hier werkt de Stichting EAPN Nederland voor. Zowel in Nederland als voor heel Europa. Om dat te bereiken heeft zij als doelen:

- ◆ Het opkomen voor en het vertegenwoordigen van (groepen) mensen die armoede en sociale uitsluiting ervaren zowel in nationaal als in Europees verband
- ◆ De bestrijding van armoede en bevorderen van sociale inclusie op de agenda plaatsen en houden van lagen van de Nederlandse politiek en maatschappij en van de Europese Unie
- ◆ Het (mede) ontwikkelen, promoten en vergroten van de effectiviteit van genomen stappen voor sociale inclusie en het (mede) uitvoeren van programma's hiervoor
- ◆ En van alles wat het bovenstaande helpt te realiseren

Netwerkdeelnemers van de stichting zijn organisaties, instellingen en individuen die zich richten op het bestrijden van armoede en het bevorderen van sociale inclusie van de burgers die in Nederland wonen en/of werken en die door diverse omstandigheden (tijdelijk of langdurig) extra ondersteuning behoeven.

European anti Poverty Network
Nederland

EAPN Nederland is een zelforganisatie die geen financiële ondersteuning krijgt van de overheid. Uw ondersteuning is daarom van harte welkom. Op deze wijze kunnen we met zijn allen "de stem van de mensen zelf" ook werkelijkheid laten worden in de lobby voor een betere leefwereld voor alle burgers van Nederland en van Europa. Van- voor en met de mensen zelf.....SAMEN kunnen we de verandering zijn die we willen.

Wilt u EAPN Nederland steunen als deelnemer of donateur, kijk dan voor meer informatie op www.eapnned.nl of mail naar info@eapnned.nl